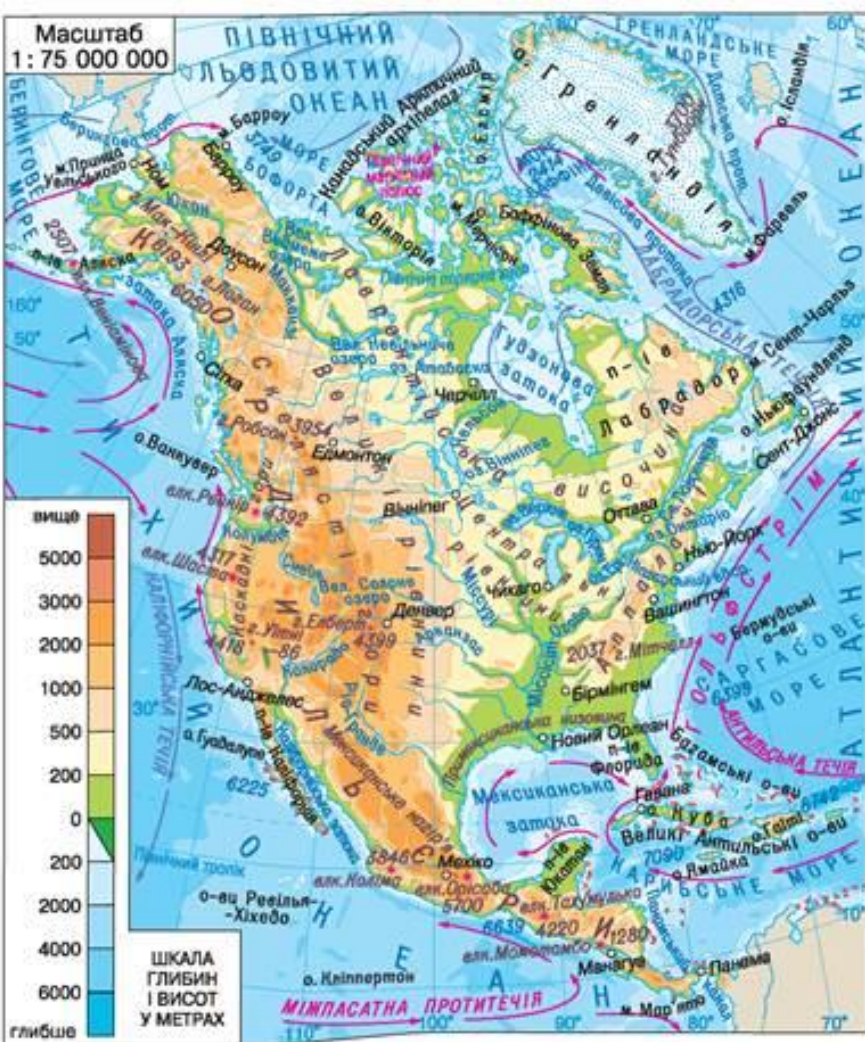

Природні зони Північної Америки. Висотна поясність в горах.

— —

Масштаб
1: 75 000 000

Приєм «Географічний крос»

1. Острів Гренландія
2. Великі Американські озера
3. Кордильєри
4. Каліфорнійський півострів
5. Великі рівнини
6. Скелясті гори
7. Півострів Флорида
8. Річка Міссісіпі
9. Великі рівнини
10. Мексиканська затока

Прийом «Бліцопитування»

- 1. Що таке природна зона? Від чого залежить розташування природних зон?**
- 2. Що таке широтна зональність? Висотна поясність?**
- 3. Які фактори можуть порушувати широтне простягання природних зон?**

Природна зона - великі природні комплекси, які виділяють у межах природних поясів на суходолі на основі співвідношення тепла і вологи. Назви природних зон визначають за панівним типом рослинності.

Зональність зумовлена неоднаковою кількістю тепла та енергії, що надходить на земну поверхню у зв'язку з кулястістю Землі.

Широтна зональність - закономірна зміна

природних зон на рівнинах у напрямку від екватора до полюсів. Цю закономірність називають ***законом широтної зональності.***

Висотна поясність - закономірна зміна

природних зон у горах в напрямі від їхнього підніжжя до вершин.

Висотна поясність зумовлена зміною клімату з висотою: зниженням температури (на $0,6\text{ }^{\circ}\text{C}$ на кожні 100 м підняття) і збільшенням опадів до певної висоти (до 2-3 км). Висотна поясність має ту саму послідовність, що й на рівнині під час руху від екватора до полюсів. Проте в горах є особливий пояс субальпійських луків та альпійських луків, якого немає на рівнинах.

Кількість висотних поясів залежить від висоти гір та їхнього розміщення.

Таку закономірну зміну природних зон у горах називають *законом висотної поясності*.

Зональність порушується з поширенням на території природних об'єктів та явищ, не пов'язаних із зональними особливостями певної території. Таке явище називають *азональністю*.

Азональні відмінності природи залежать від *геологічної будови місцевості, її рельєфу, географічного положення щодо моря, гір чи течій* тощо. Чергування височин і низовин на рівнині впливає на річний перебіг температур, величину опадів, на умови стоку, характер ґрунтів і рослинність. Так, у лісостепу височини мають більшу залісненість, ніж низовини, а низовини вологіші за височини.

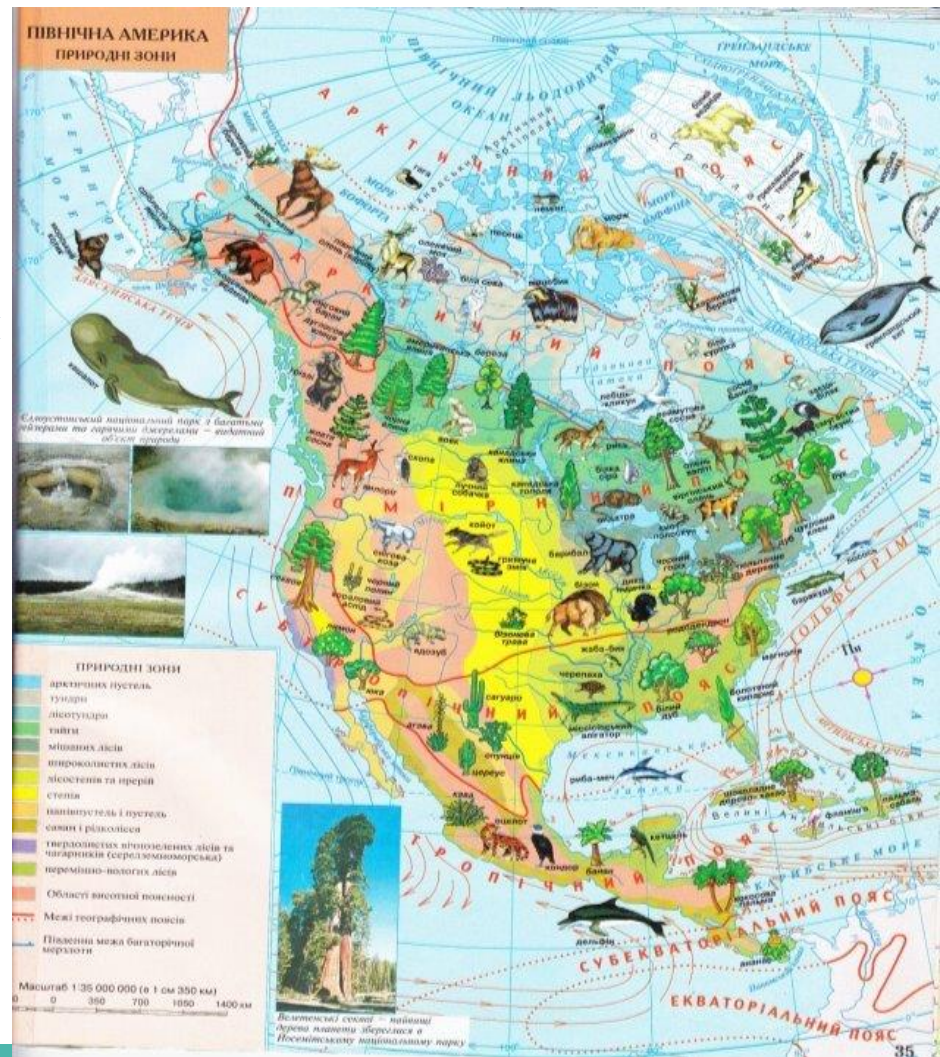
Прийом «Закодована інформація»

Пригадайте план характеристики природної зони материка, використавши підказку.

Розподіл природних зон у Північній Америці, як і на інших материках, відповідає закону широтної зональності.

На нерівномірність зволоження східних, центральних та західних частин материка впливають гори: Аппалачі та Кордильєри. Прибережні частини більш зволожені. Там виникають лісові ландшафти. В центрі материка, де опадів менше – степові. Біля півострова Каліфорнія холодна течія спричиняє опустелювання узбережжя. Цим пояснюється меридіональне простягання природних зон в межах помірного, субтропічного та тропічного поясів.

Прийом «Творча лабораторія»

Учні заповнюють таблицю «Характеристика природних зон Північної Америки», працюючи з підручниками, атласами та мультимедійною презентацією «Природні зони Північної Америки», яка читається за допомогою QR-коду.

Назва природної зони	Географічне положення	Особливості клімату	Тип ґрунтів	Рослинний світ	Тваринний світ
Арктичні пустелі					
Тундра та лісотундра					
Тайга					
Мішані та широколисті ліси					
Перемінно-вологі ліси					
Лісостеп та степ					
Пустелі та напівпустелі					
Савани					

Арктичні пустелі

Займає більшу частину Гренландії та Канадського арктичного архіпелагу.

Сформувалася в умовах *арктичного клімату*. У її східній частині панують крижані, а в західній-кам'янисті пустелі.

На вільних від льоду й снігу ділянках ростуть *мохи* й *лишайники*. Тварини (*тюлені, моржі, білі ведмеді*), що тут мешкають, пов'язані переважно з водним середовищем. Біля країв льодовиків поширений *вівцебик*, який зберігся на материку з дольодовикового періоду.

На узбережжях є “пташині базари” (*чайки, поморники, гагарки, кайри*).

Білий ведмідь

Вівцебик

Морж

Тундра

Займає північне узбережжя материка, частину прилеглих островів і лише на сході відхиляється далеко на південь, займаючи майже половину пів-ва Лабрадор.

Клімат *субарктичний* (низькі температури, мала кількість опадів і надмірне зволоження).

Характерна *мохово-лишайникова й чагарникова рослинність* на *тундрово-глеєвих ґрунтах*.

На болотах ростуть *осоки, карликові верби й берези*, ягідні чагарники (*лохини, журавлини, морошки*).

Тваринний світ: *олені-карибу, песець, полярний вовк, лемінги, зайці-біляки*.

Птахи - *білі куріпки, білі сови*.

Песець

Лемінг

Олень-карибу

Лохина

Морошка

Журавлина

Тайга

Простягається двома смугами (на Лаврентійській височині та на Тихоокеанському узбережжі) на сході материка до 45° пн.ш. і займає велику територію.

Ці ліси ростуть в умовах *помірно континентального клімату* з прохолодним літом та надмірним зволоженням.

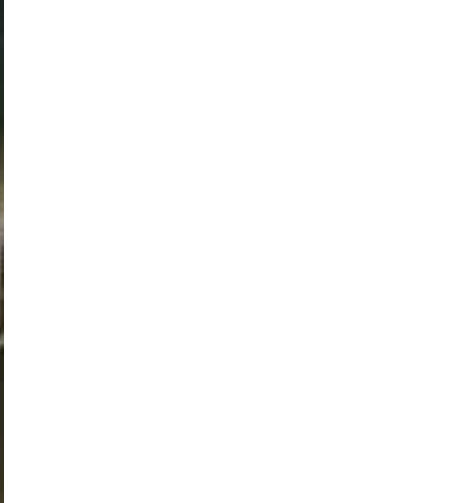
Ґрунти під хвойним лісом *підзолисті*.

Рослинність: чорна і біла ялина, бальзамічна ялиця, американська модрина, різні види сосни, туя, дугласова ялиця, хемлок.

Тварини: бобри, бурий ведмідь, канадська рись, росомаха, американська куниця, скунс, деревний дикобраз.

Хемлок

Ялиця
бальзамічна

Деревный дикобраз

Росомаха

Мішаних та широколистих лісів

Зона охоплює територію навколо Великих Американських озер. Під мішаними лісами сформувалися **сірі лісові ґрунти**, під листяними - **бурі лісові**.

Клімат м'який і вологий.

Ростуть *білий та чорний дуб, туя, цукровий клен, сріблястий бук, тополя, береза, каштан, платан, гікорі, ільм, ясен, тюльпанне дерево.*

Тваринний світ представлений *сірою лисицею, скунсом, єнотою, опосумом, лелягою, бобрим.*

Ільм (В'яз)

Гікори

Опосум

Платан

Єнот

Летяга

Перемінно-вологі ліси

На південному сході материка в умовах субтропічного мусонного (+24°C влітку, +8°C взимку, опадів 1000 мм, $K=1$) та тропічного морського (+24°C влітку, +16°C взимку, опадів 1500 мм та $K>1$) клімату.

Тут, на родючих ґрунтах жовтоземах та червоноземах, ростуть ліси з *бука, дуба, карликової пальми, кипариса, магнолії*.

Живе багато птахів: *папуги ара, дикі індики, крихітні колібрі*.

У річках трапляється майже шестиметровий міссісіпський алігатор.

Карликова
пальма

Кипарис

Магнолія

Колібри

Міссісіпський
алігатор

Папуга
ара

Лісостеп і степ

Зона простягається в меридіональному напрямку - від тайги на півночі до узбережжя Мексиканської затоки на півдні.

Тут, на захід від Міссісіпі, в умовах *континентального помірного та субтропічного клімату* опадів випадає менше, ніж на сході. Тому переважає трав'яниста рослинність. степи в Північній Америці називають *преріями* (від. фр. prairie - лука).

Ґрунти - **чорноземи**.

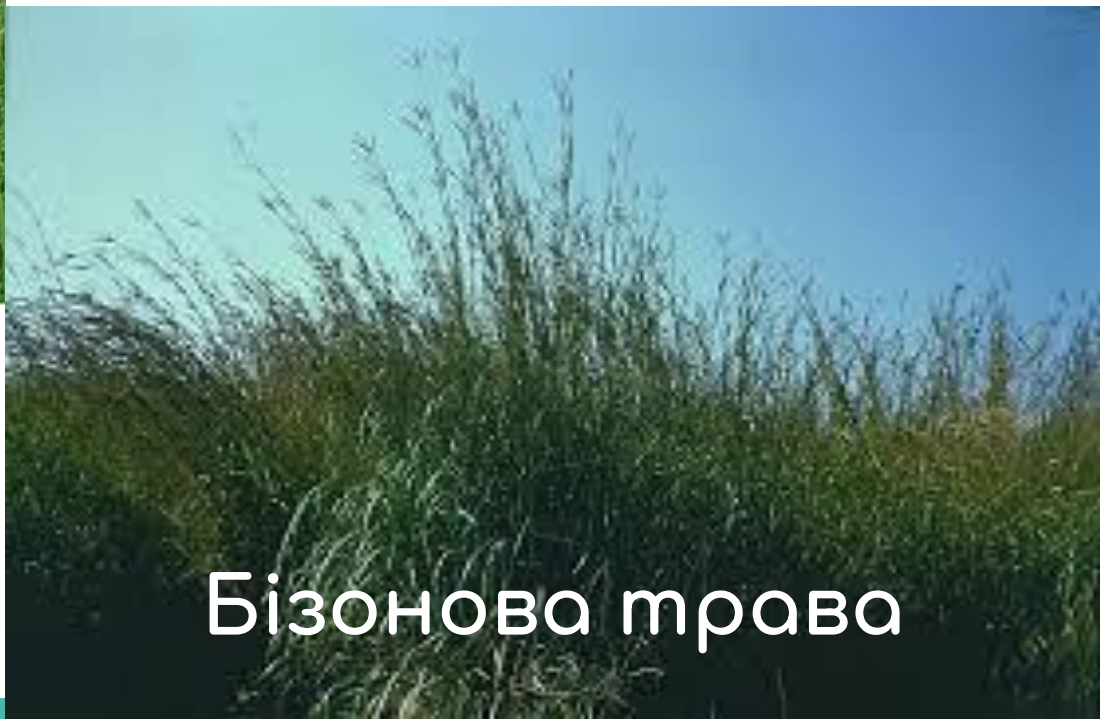
У рослинному покриві переважають злаки: *ковила, бізонова трава, тонконіг*.

Тварини: *лучні собаки, тушканчики, хом'яки, миші, байбаки, койот, **бізон***.

Ковила

Бізонова трава

Байбак

Бізон

Койот

Пустелі та напівпустелі

У Північній Америці пустелі та напівпустелі не становлять суцільної смуги. Вони займають частину внутрішніх плоскогір'їв Кордильєр, Мексиканське нагір'я та Каліфорнійське узбережжя.

Пустелі є в *помірному, субтропічному й тропічному поясах*.

На бурих і сіро-бурих ґрунтах пустель ростуть полин, агави, юки, колючі чагарники.

Типові рослини американських пустель - різноманітні кактуси.

З тварин поширені *ящірки, черепахи, пустельна сарана*.

Кактуси
цереуси

Юка

Агава

Герб Мексики із зображенням кактуса

Мексика - царство кактусів.
Для Мексики кактус не тільки
елемент ландшафту.
З давніх часів у безлісних пустелях
Мексики з міцних стовбурів
кактусів роблять мости, паркани,
дорожні стовпи.
Серцевину кактусів використовують
для їжі.
Її готують різними способами:
варять, солять, печуть,
маринують, сушать.

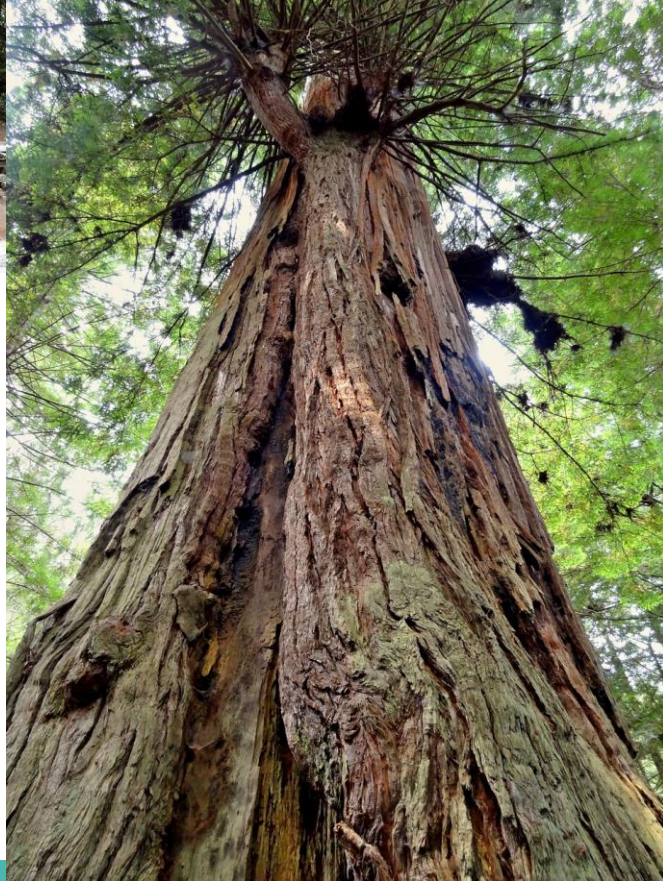
Савани та рідколісся

Займає Центральну Америку й острови Карибського моря.

В умовах субекваторіального клімату на *червоно-жовтих фералітних* ґрунтах ростуть пальми, вічнозелені дуби, секвоя, деревоподібні папороті.

Тварини: пума, ягуар, олень, тапір.

Секвоя

Пума

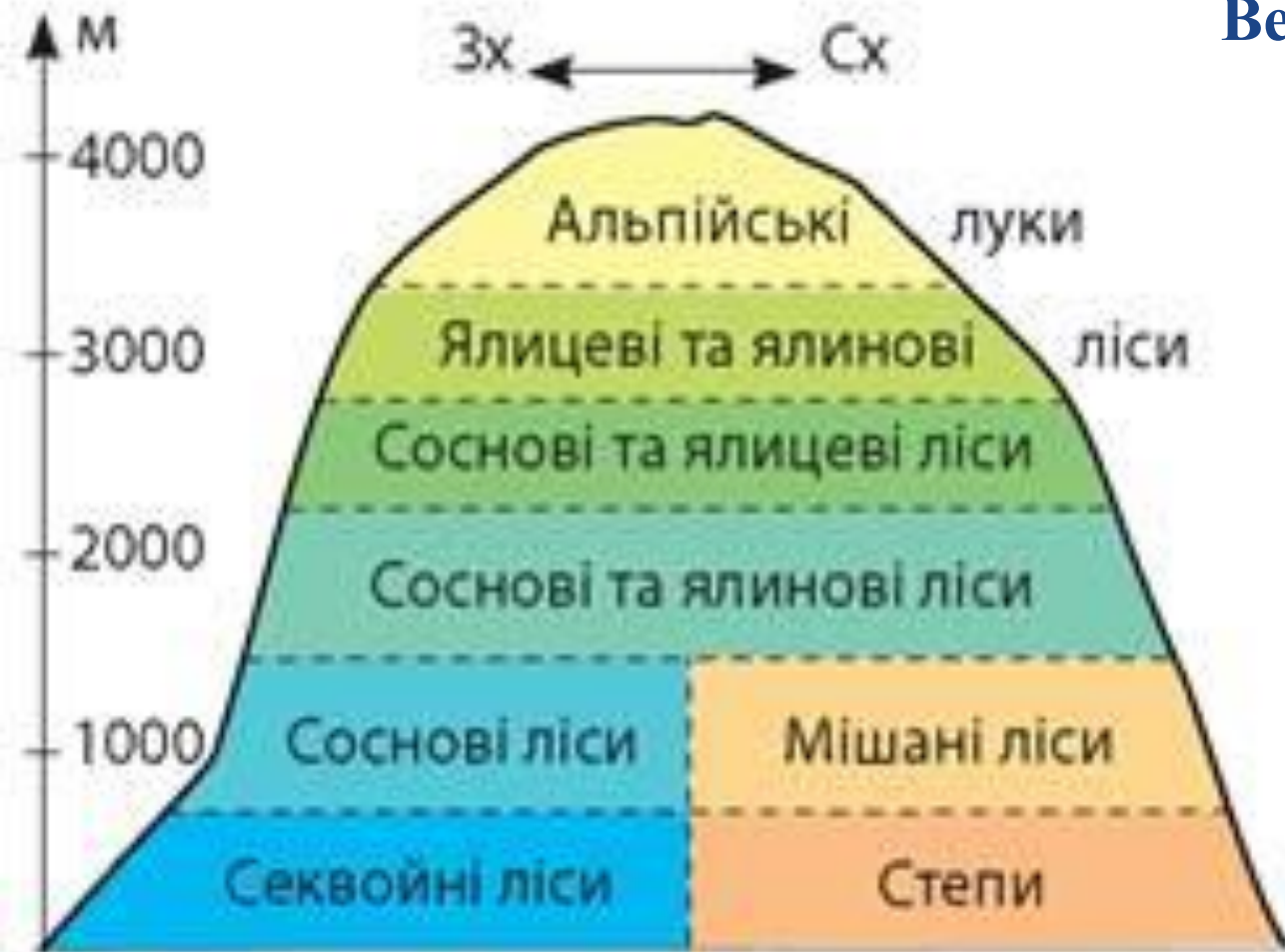
Ягуар

Вертикальна поясність в горах

У Кордильєрах та Аппалачах добре виражена вертикальна поясність. Найповніше представлена на півдні в субтропічному поясі на хребті Сьєрра-Невада в Кордильєрах, де сформувалось 5 поясів ландшафтів.

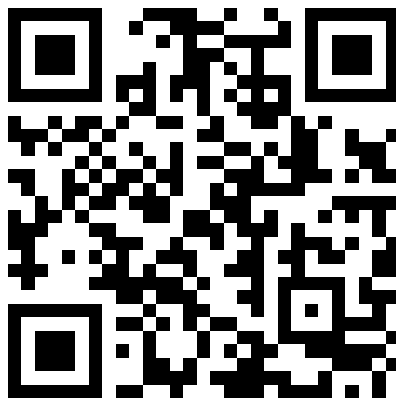
понад 4000 м	багаторічні сніги та льдовики	
до 3800 м	альпійські луки	на гірських лучних ґрунтах
2800-3000 м	ялинові ліси	на підзолистих ґрунтах
1700-1900 м	хвойні ліси із сосни, кедра, ялини білої	на бурих лісових ґрунтах
до 1200 м	тврдолисті ліси та чагарники	на коричневих ґрунтах

Вертикальна поясність
у Кордильєрах за
паралеллю 39° пн.ш.

Закріплення вивченого матеріалу.

Учні отримують QR-код, відсканувавши який переходять до виконання інтерактивної вправи Learningapps.

Прийом «Відкритий мікрофон»

Дайте відповіді на питання:

- **На уроці я дізнався...**
- **На уроці я навчився...**
- **Найбільший мій успіх – це...**
- **Найбільші труднощі я відчув коли...**
- **Найбільше мені сподобалося...**
- **Сьогодні я зрозумів ...**

Домашнє завдання

Опрацювати § 37.

Підготувати повідомлення про природоохоронні території материка.

***Дослідження.** Розробіть та обґрунтуйте маршрут, що проходить через об'єкти Північної Америки, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.